

Maakuntien ja kuntien ilmastotyö

Jyri Seppälä, SYKE

Etelä-Savon ilmastoryhmän 1. kokous , 4.5.2020 Webinaari

Lähtökohdat

- ▶ Ilmastonmuutoksen hillinnän kiireellisyyden tiedostaminen ja hallituksen hiilineutraaliustavoite 2035 =>
- ▶ Lähes kaikissa Suomen maakunnissa on aktivoiduttu ilmastonmuutoksen hillintätyössä - etenkin ilmastonmuutoksen hillinnän tiekarttojen laadinnassa. Myös useissa mukana ilmastonmuutoksen sopeutuminen
- ▶ Maakunnallisen ilmastotyö organisoituminen vaihtelee, mutta ovat käytännössä maakuntaliittojen ja Elyjen vetämiä
  - ▶ mukaan on otettu alueen tärkeitä sidosryhmiä (kaupungit/kunnat, yrityksiä, korkeakouluja MTK, Pro-Agria, metsäkeskuksia ...)

- ▶ **Aluehallinnon ilmastotyön vauhdittaminen - ”ELY-keskuksen ilmastotiekartta**
  - ▶ Tavoite lisätä ELY-keskusten ilmastovaikuttavuutta, ELY-tehtävien ilmastorajapinnat läpi hillinnässä ja sopeutumisessa
  - ▶ Työtä tehdään Pirkanmaan ELY-keskuksen koordinoimana, mutta tulokset tulevat kaikkien alueiden käyttöön (ELY-keskusten valtakunnallinen ilmastoverkko)
  - ▶ Huomioidaan myös rajapinta alueen muuhun ilmastotyöhön sekä sidosryhmiin

- ▶ **Maakuntaliittojen ja ELY-keskusten vuoropuhelu alueellisen ilmastotyön yhteistoiminnan vauhdittamiseksi alkanut**

- ▶ EU Life IP Canemure (kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia) hankkeessa (2018-2024) mukana 8 maakuntaa, jotka tekevät hankkeen puitteissa yhteistoimintaa tiekarttojen laadinnassa + keskitetty tuki (SYKE, Luke, IL, TY)
  - ▶ Etelä- Karjala - 80 % päästövähennys 2030
  - ▶ Pirkanmaa - 80 % päästövähennys 2030
  - ▶ Päijät-Häme - 80 % päästövähennys 2030
  - ▶ Uusimaa - hiilineutraali 2035
  - ▶ Varsinais-Suomi - hiilineutraali 2040 (määrittelyssä)
  - ▶ Satakunta - hiilineutraali 2040 (määrittelyssä)
  - ▶ Pohjois-Pohjanmaa - tavoite määrittelyssä

Suomessa on kansainvälisesti katsoen erittäin paljon edelläkävijäkuntia ja - maakuntia ilmastonmuutoksen hillintätyössä

- ▶ HINKU- kuntia jo 73, joissa asukkaita 1 900 000
  - ▶ avoin kaikille kunnille, jota sitoutuvat 80 % päästövähennyksen tavoitteluun vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 taosta
  - ▶ kaikki jo olemassa olevat ja uudet HINKU-kunnat osana Canemure-hanketta
- ▶ Suomessa jo 4 HINKU-maakuntaa, jotka tavoittelevat 80 % päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä (alueilla yli 80 % asukkaista HINKU-kunnissa, ks. edellinen kalvo)
- ▶ Suomessa 14 kuntaa/kaupunkia, joilla hiilineutraaliustavoite ennen vuotta 2035

Maakuntien ja kuntien päästötavoitteet vaihtelevat - mitä päästöjä tavoitellaan alas?

- ▶ **-80 % päästötavoite** koskee kasvihuonekaasupäästöjä, joissa ei ole mukana maankäyttösektorin (ns. LULUCF-sektorin) päästöjä ja joista puuttuvat käytännössä päästökauppaan kuuluvat teollisuuslaitokset ja erillisvoimalaitokset (mukana kuitenkin kuntien (keskustaaajamien) päästökauppaan kuuluvat energiatuotantolaitokset)
  - ▶ Käytännössä sovelletaan ns. HINKU-laskentasääntöjä (alueen päästöt ja energiatuotannon käytön välilliset päästöt alueen ulkopuolella)
- ▶ **hiilineutraaliustavoite** = alueen päästöt ovat yhtä suuret kuin alueen nielut (mahdollisuus kompensatioiden käyttöön)
  - ▶ Mukana myös maankäyttösektorin päästöt ja nielut kasvihuonekaasuinventaarion mukaisesti

Perusajatus

- ▶ Kuntien ilmastonmuutoksien hillinnän (ja sopeutumisen) tiekartat ja toimet luovan perustan maakunnalliselle tiekarttatyölle ja toimenpiteiden jalkauttamiselle
- ▶ Maakunnallinen ilmastotyö tuo lisäarvoa kunnalliselle toiminnalle
  - ▶ liikenne, maankäyttö, lämmitys (osittain) seudullisia asioita

Ilmastotyön yleiset vaiheet – kunnat ja maakunnat

- ▶ Sidosryhmätilaisuus yhteisen tavoitetilan hakemiseksi
- ▶ Yhteiset tavoitteiden hyväksyntä maakuntahallituksessa tai vastaavassa
- ▶ Tiekarttatyön laadinta
- ▶ Toteutus
- ▶ Seuranta
- ▶ Tilannearvio ja mahdollinen korjausliike/tiekarttatyön päivittäminen

Tiekarttatyön laadinta

- ▶ Prosessin organisointi, koordinointi ilmastotyöryhmässä
- ▶ Tietojenkeruu kunnista ja maakunnista
  - ▶ Olemassa olevat strategiat, ja merkittävimmät jo tehdyt toimet
  - ▶ Ymmärrys eri sidosryhmien kehitysprojekteista, piloteista ja investointisuunnitelmista (joissa mahdollisuus vähähiilisyteen)
- ▶ Olemassa olevan päästötilanteen analyysi ja ns. perusuran hahmottaminen
- ▶ Päästökuilun paikkaamiseen tarvittavien toimenpiteiden hakeminen ja vastuuttaminen
  - ▶ Ilmastotyöpajat (teemakohtaiset, kuntajohtajakokouksien käyttö) yhteydessä
  - ▶ Kustannus- ja päästöarviot toimenpiteille
  - ▶ Rahoitusmahdollisuudet
  - ▶ Esitysten vieminen budjettiriihiin

Lisätoimenpiteiden hakeminen (esimerkki)

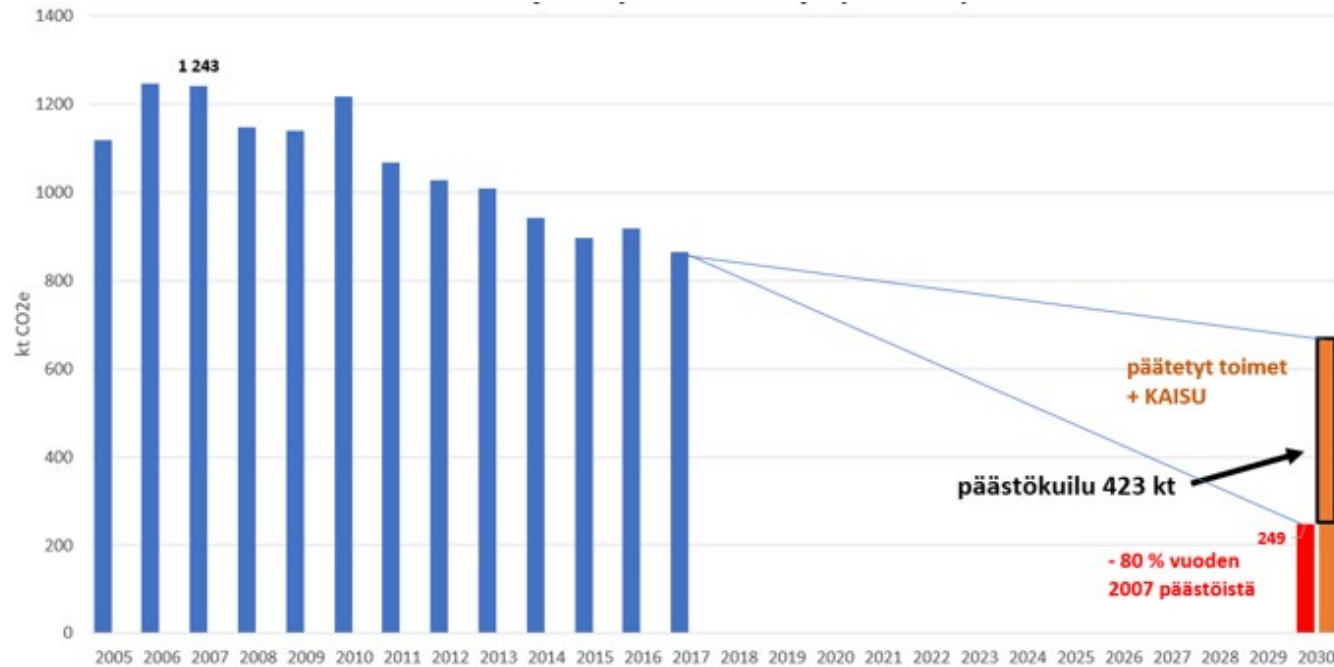
- Lähtötietojen perusteella suurimmat päästövähennyspotentiaalit XXXX tulevat (suuruusjärjestyksessä):
  - Turpeen polton lopettaminen, voimalaitos X 23 kt
  - Biokaasun tuotannon lisääminen 3,3 kt
  - Maakaasusta biomassaan 1,9 kt
  - KETS (energiatehokkuus) toimenpiteet 1,6 kt
  - Kaupungin Y liikenteen fossiilisten polttoaineiden vähentämisestä ja kevyen sekä julkisen liikenteen edistämisestä 1,1 kt
  - Aurinkoenergian lisääminen 0,3 kt
  - + KAISU (Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ennuste 2030) 161 kt
- KAISU on vanhentunut, uudet arviot ovat kovempia, ja vaativat valtion vetoapua

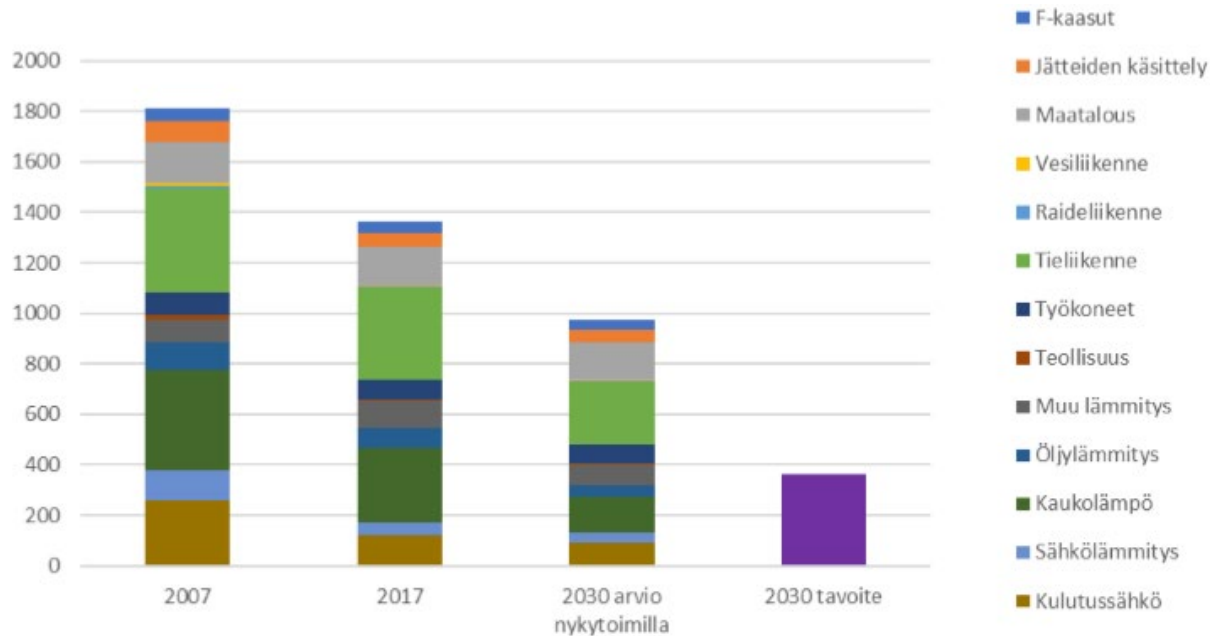
Päästövähennystavoite esim. HINKU, 2007 → 2030 - 80 % = 2030 päästöt 249 kt

Kaikki lähtötietojen vähennyspotentiaalit yhteensä (32 kt) + KAISUn perusura → 2030 päästöt 672 kt

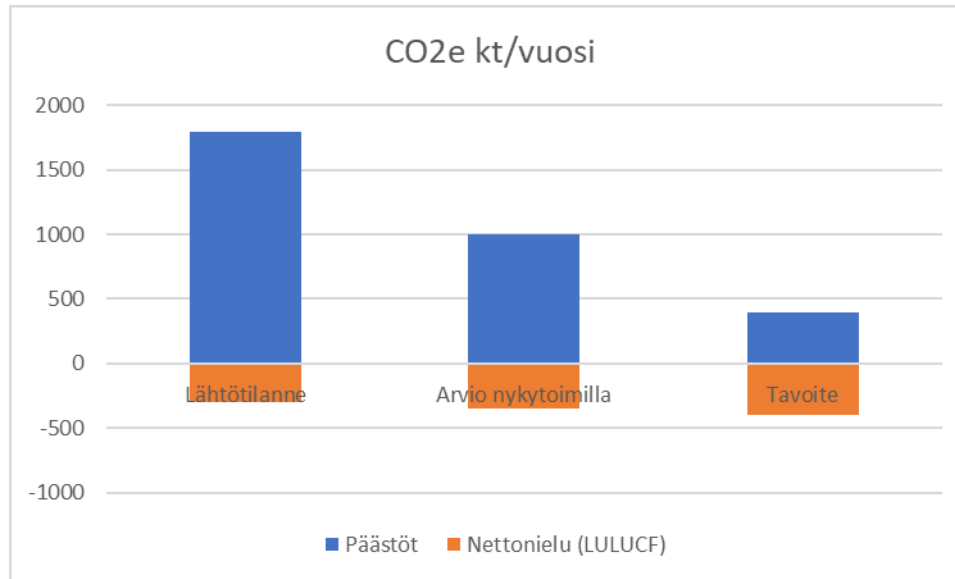
- Päästökuilu 423 kt → lisää toimenpiteitä tarvitaan

Mistä päästöt muodostuvat (Syken ALas-päästölaskentajärjestelmästä) ja miten kehittyvät ?

Hiilineutraaliuden tavoittelussa myös maankäyttösektorin (ja kompensatioiden) kehitysnäkymät arvioitava toimenpiteinen

Kuntien ja maakuntien rooli ilmastotyössä - lähtökohdat

- ▶ Hallituksen tavoite - **ilmastoneutraali Suomi 2035** - ei ole mahdollista ilman kuntien ja maakuntien **ilmastotoimia** - toisaalta ilman valtiota kunnat ja maakunnat eivät onnistu saavuttamaan kunniahimoisia tavoitteitaan
- ▶ Kunnilla ja maakunnilla paljon **keinoja, jotka puuttuvat valtiolta** – kaikki tarvitsevat toisiaan vähähiilisyyden siirtymässä.
- ▶ Kunnilla ja maakunnilla on **mahdollisuus vaikuttaa** oman toimintansa lisäksi alueensa muiden tahojen- asukkaiden, yritysten, maatalojen, kolmannen sektorin - edellytyksiin ilmastotyön keskeisillä **teema-alueilla**
  - puhdas (hiilidioksidivapaa) energia (mahdollisuudet vaihtoehtoisille, puhtaille energialähteille)
  - kestävä teollisuus (keinot kestävämmälle, ympäristömyönteisemmälle tuotantokierroille)
  - uudis- ja korjausrakentaminen (tarve puhtaammalle rakennussektorille)
  - kestävä liikkuminen (edistää kestävä liikunnan keinoja)
  - kestävä ruoka (keinot luoda kestävämpiä ruokajärjestelmiä)

Kunnat voivat vaikuttaa

► Toimimalla **esimerkinnäyttäjänä**

- omat kiinteistöt, ajoneuvokanta, energiatuotanto ....
- omat palvelut (esim. kunnan keittiöiden ruokatarjonta)
- omistajapolitiikka (esim. kunnan energiayritykset)
- julkiset hankinnat (kestävyysskriteerit)

► Toimimalla **mahdollistajana**

- kaavoitukselliset ratkaisut ja infra
- liikennesuunnittelu, julkinen liikenne
- lupatoiminnan joustavuus (mm. aurinkopaneelien asentaminen)
- ympäristökasvatuksen järjestäminen (kestävä kulutus)
- kokeilujen ja uusien toimintamallien edistäminen
- yrityspolitiikka – kotimaisille yrityksille referenssejä
- tiedon jakaminen eri sidosryhmille

Avaimet siirtymän jalkauttamisessa

- ▶ Kuntien ja maakuntien tavoitteen onnistumisen edellytyksenä, että suuri yleisö ja **eri sidosryhmät pystytään sitouttamaan** vihreään siirtymään. Tässä kunnilla erityisasema
  - ▶ kunnanvaltuusto edustaa asukkaidensa tahtotilaa, ja toisaalta kunnalla on käytännön työvälineitä sitouttaa asukkaansa kunnan kehittämiseen (esim. kaavoituksessa).
  - ▶ vaikuttaminen asenteisiin (esimerkin näyttäminen, tiedottaminen) ja
  - ▶ kunnat ovat edustettuna maakuntahallinnossa -> oikeudenmukaiseen ja reiluun siirtymä yksilöidensä ja alueen näkökulmasta.
- ▶ **Edelläkävijäkunnat –ja maakunnat** ympäri Eurooppaa ovat liikkeellä ilmastoasioiden edistämisessä nopeammalla aikataululla kuin mitä valtiot ovat vielä tavoitelleet (etenkin ilmastonmuutoksen hillinnässä).
  - ▶ innostavat uusia kuntia mukaan - parannetaan kunnan vetovoimaisuutta ja taloudellisen kasvun edellytyksiä tulevaisuudessa (puhtaiden ratkaisujen maailmanmarkkinoiden ennustetaan kasvavan 7 % vuosivauhdilla)

Kuntien ja maakuntien ilmastotyössä on erittäin tärkeää tehdä yhteistoimintaa yli maakuntarajojen

- ▶ Opitaan muilta ja annetaan myös muille
  - ▶ Kaikkea ei kannata keksiä itse
- ▶ Etelä-Savo toivotetaan tervetulleeksi Canemure-hankkeen hyvien käytäntöjen ja päätöksenteon tukityökalujen jakamisen pariin sekä Etelä-Savon kuntia mukaan HINKU-verkostoon.

Kiitos!

Lisätietoja:

Jyri.seppala@ymparisto.fi